

Terrorråden i Oslo och på Utøya

”Breivik är tillräckligt frisk för att straffas”

Publicerad 2011-12-07 00:50

Oproffsig utredning. Under de 36 timmarnas intervjuer med Anders Behring Breivik framkommer inget som tyder på att han lider eller har lidit av paranoid schizofreni. Att frikänna honom från tillräknelighet och straff på grund av ”sjukdom” är därför stötande oprofessionellt och fantasilöst, skriver Johan Cullberg.

Efter det norska massmordet reagerade omgående en känd rättspsykiater i pressen med att förklara att Breivik måste vara sinnessjuk – på grund av sina ”megalomana vanföreställningar”. Härefter meddelade det norska undersökningsteamets två psykiatrer att Breivik sedan många år lidit av paranoid schizofreni.

Jag har läst undersökningsprotokollet och tagit del av presskonferensen på norsk tv. Eftersom jag under flera decennier såväl kliniskt som forskningsmässigt arbetat med psykosproblematik känner jag behov att diskutera den slutsats som psykiatrerna kommit till. Allt eller det mesta i protokollet talar nämligen mot diagnosen paranoid schizofreni.

Paranoid schizofreni är en sjukdom som är relativt väldefinierad. Breiviks enda symtom och som har en avlägsen likhet med en sådan psykos är hans fasta åsikt att han är ledare för en politisk nyordning i Norge. Han säger sig vara kommandör för en befrielseörelse som ska avlägsna multikulturella inslag i Norge och sedan Europa. Förmodligen är han ensam i sin ”organisation” men han har tyvärr goda skäl att tro att han inte är ensam om invandrarhat och muslimskräck.

Psykotiska vanföreställningar av schizofren art handlar om uppenbart orimliga idéer som att man är utsatt för strålning från ufo:n, hypnos från grannhuset, för komplott av CIA eller styrs via tv-hallöarnas blinkningar och handrörelser.

Under de 36 timmarnas intervjuer framkommer inget som tyder på att Breivik lider eller har lidit av sådan psykos. Däremot tolkar undersökarna tidigt i processen hans grandiosa självuppfattning som psykotisk. Inte heller visar Breivik tecken på hallucinationer eller på mental desorganisation. Tvärtom har han under flera år varit skärpt och målmedveten i sin systematiska inriktning att genom terrorhandlingar skapa förtvivlan, rädsla och kaos. Den förmågan är i sig tillräcklig för att underkänna schizofrenidiagnosen.

I stället pekar hans symtombild mot en malign narcissistisk eller blandad personlighetsstörning – hans megalomana föreställningar hänger tätt samman med hans genomtänkta åsikter. Terrorhandlingarna är i full konsekvens med dessa. Detta diskuterar utredarna över huvud taget inte.

Inget i intervjuerna framkommer som inte kunde ha sagts eller gjorts av en extrem politisk eller religiös fanatiker. Breiviks ”manifest” är enligt uppgift fullt läsligt och det saknar de verbala läsningar och stereotypa vändningar som ett alster av en schizofren person skulle ha uppvisat. Förmodligen skulle han ha blivit accepterad av en radikal politisk terrorcell. Om han lidit av schizofreni hade det varit betydligt svårare – han skulle ha fått svårt att dölja den bisarra och splittrade värld som alltid hör till den diagnosen.

Många vill kanske säga att sådana onda föreställningar och handlingar som Breiviks, eller Hitlers eller Stalins, definitionsmässigt måste vara ”sjuka”. Men då använder man sjukdomsbegreppet i ett värderande syfte. Det är viktigt att man inte tror att beteenden som vi hatar eller fruktar och just därför tycker är abnorma ska klassas som sjuka. Då insnåvar vi vår syn på den psykiskt friska människans onda kapaciteter liksom vi otillåtligt vidgar sjukdomsbegreppet.

Att frikänna Breivik från tillräknelighet och straff på grund av ”sjukdom” är – av vad som framkommit i utredningen – stötande oprofessionellt och fantasilöst. Man har inte förstått att detta handlar om en genomtänkt filosofi med en fullt konsekvent brottslig handling.

Johan Cullberg, gästprofessor i psykiatri vid Ersta-Sköndals högskola

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.